

ՄԿՐՏԻՉ ԱՃԷՄԵԱՆ

ԳԱՐՆԱՆ ՀՈՎԵՐ

ՔԵՐԹՈՒԱԾՔ

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՊԱՂՏԱՏՆԵԱՆ

Иркутскі Заводъ Швейцарскій 14

—
1892

363

124903

ՄԿՐՏԻՉ ԱՃԷՄԵԱՆ

ԳԱՐՆԱՆ ՀՈՎԼԵՐ

ՔԵՐԹՈՒԱԾՔ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՊԱՂՏԱՏԻՆԱՆ

Սուչքան Համալ ճսսկսի քիւ 14

1892

363-42

ԳԱՐՆԱՆ ՀՈՎԵՐ

ՔԵՐԹՈՒԱԾՔ

Սիրուն ու զոզրիկ՝ իւր հարուստ տոնին
Միակ ժառանգորդն էր կոյս Նոյեմին.
Բայց, ափսո՛ս, նորա հակասագիր սեւ
Սապաս մ'էր դրամ ուսերուն վերեւ :

Տասն եւ վեց գարուն բոլորած հազիւ՝
Տրձեւ մարմնոյ մէջ կրէր սիրս ազնիւ.
Փափուկ խրնամո՛ք առանձին պահուած,
Իւր հէ՛ք վիճակէն չունէր իսկ կասկած :

270-2013

Ճարտար յարդարէր մազերն ոսկեղէն
 Զոր միտ պրննէին ծաղիկ՝ ծապաւեն .
 Սիրով հայելոյն ծրպսէր եւ տեսներ
 Կապոյտ աչիին մէջ իւր հոգւոյն պսակեր :

Մերք գարներ դաշնակ յանոյ՛ իլեւէջ ,
 Մերք դեղձանիկին՝ որ վանդակին մէջ
 Թռչքսէր աշխոյժ՝ համբոյրներ կուսար .
 Թռչնիկն էր նորա միակ սիրահար :

Զրարք եւ հանդարտ սահէին ծամեր ,
 Գեռ վիտեն աչերէն արցունք չէր բամեր .
 Երգէր եւ պարէր ուսիկը սնկած ,
 Կուզիկ լինելուն չունէր իսկ կասկած :

* * *

Հարուստ աղջրկան պարանքին մերձ՝
 Ի մէջ խիտ առ խիտ ծառոց բարձրաբերձ
 Պահուրսած էր մէկ աղբասիկ խնձիթ ,
 Հոն ալ բրնակէր կոյս մի դեռափրփր :

Բայց մարմնով առողջ եւ դիմօք կայսառ ,
 Ճկուն հասակաւ , աչօք բոցավառ ,
 Ոչ դաշնակ ունէր եւ ոչ դեղձանիկ ,
 Ոչ սեւ հերաց մէջ ծապաւէն՝ ծաղիկ :

Պարզ եւ անպանոյն՝ նսէր օրն ի բուն
 Եւ աշխատանք հարսար մասներուն
 Հանդերձ յօրինէր ի չքնաղ սարազ
 Եւ հացն առօրեայ հարէր հազիւ հազ :

Երբ լուսին սփռէր զողորջուն նրոյլ
 Եւ բզզլուխ ծառոց հողմն որոներ թոյլ ,
 Ֆանկարձ փայլէին քաւ ոսոց միջեւ
 Կտրին Գէորգին աչեր հուր ու սեւ :

Հեղձուկ ձայնիւ սա կանչէր «Մարգարիտ»,
 Աղջիկն ալ վազէր՝ համբոյր եւ ծրպիտ
 Ի շրթունք , եւ սիրտ սիրով անհամբեր
 Իւր նրշանածին բազկած մէջ նետուէր :

Հոն ձեռք ի ձեռիկն՝ նստած մօտ առ մօտ
 Երազ հիւսէին մինչեւ առաւօտ ,
 Անոյ՛ց եւ ուրախ սահէին ծամեր ,
 Գեռ սէր աչերնէն արցունք չէր բամեր :

* * *

Զոյգ սիրականաց զրգուանաց ի տես
 Սապասողն աղջիկ յուզուէր մեծապէս ,
 Խորհէր մրսագրազ եւ ձեռք ի ծրփօտ
 Երազէր եւ նա մինչեւ առաւօտ :

Երազէր ի սէր, եւ ի սրբին խոր
Որոնել կամէր այդ թգգացում նոր ,
Հարցունէր թէ ինչ է սրին այդ լար ,
Թէ ինչու ինքն ալ չունէր սիրահար :

Եւ յետոյ թրւէր այն ազնուատուն
Երիսասարդներ որք ձիւրքեր փայլուն
Ունէին եւ կամ վայելուչ հասակ ,
Կամ բեղուն սաղանդ , կամ ընկիր հաշակ :

Եւ երիսասարդին այն ազնուատուն՝
Չունէին աղբաս գործաւոր դասուն
Ոչ ձեռաց կոշեր եւ ոչ խորք բարբառ ,
Ոչ ցնցոսիներ հին պատառ պատառ :

Իւր հայրն էր հարուստ եւ ազնուական ,
Սրահն էր միշտ բաց, հոխ նորա սեղան
Ուր գային յանախ եւ պատանիներ .
Անդ պիտի գտնէր իւր սրին ընկեր :

Այսպէս խորհելով՝ ծպտէր հայելոյն ,
Ճարտար յարդարէր մտզերն ոսկեգոյն ,
Ծաղիկ՝ ծապաւէն իրարու խառնած .
Կուզիլ լինելուն չունէր իսկ կասկած :

*
* *

Հասաւ վերջապէս այն փափափուած օր՝
Տօն տարեդարձի ծրննդեան իւր հօր :
Երբ երեկոյին ջանէր վառեցան ,
Սրահն ընծայէր շրթեղ տեսարան :

Փափկատուն սիկնանց գոհար՝ աղամանդ,
Ոսկին եւ բեհեզ շողայր տեղայր անդ ,
Զրուարք հնչէին դառնակ եւ նրւագ ,
Զոյգ գոյգ պարաւորք դառնային երագ :

Բայց մինչ նոյեմին ուսիկը սնկած
Յաջ եւ ձախ պրջրէր գոհ եւ անկասկած ,
Երիսասարդներ՝ նորա կոր համակ
Առնէին իրենց մէջ ծաղր ու ծանակ :

Ոմանք շատ հպարտ , այլք ազատմիտ
Արհամարհէին կուզ մ'առնուլ յօժիտ .
Եւ ոչ ոք կամէր կոչուիլ սիրահար
Կուզին՝ թէեւ կուզն ոսկուով լի ըլլար :

Գէմ առ դէմ երկու հայելեաց մէջ տեղ
Երբ յոտին կանգնած էր աղջիկն անմեղ ,
Մէկ պատանի սէգ մօտ գալով իրեն
Եւ խոնարհելով՝ րսաւ հեզեզօրէն . —

«Օրիորդ, միբէ՛ շնորհ ընել կ'ուզէի
Ինձ հետ պարելու, այնպէս չէ՛, կուզ էի . . .»
Եւ այն կերպ շեշտեց զայս կասակն անհամ
Որ մընաց պան մի աղջիկըն տարտամ .

Եւ հագիւ կամէր տալ զոսն ի կախու,
Յանկարձ հայելեաց մէջ կրկնեալ տեսաւ
Ուտերուն վերայ ցրցուած մի սապաս,
Եւ շանթահարեալ ծրուեց զիւր հակաս :

Իւր պարաւորին խօսքեր երկդիմի
Յայնժամ քմբունեց միայն Նոյեմի . . .
Ահա՛ւոր վայրկեան յորում նետեր բիւր
Վիրաւորեցին զամբիժ հոգին իւր :

Ահա՛ւոր վայրկեան, ահա՛ւոր զապտնիք
Որ սեւ պատտասէր իրեն հարսանիք,
Եւ արձակելով սրիւտը մի ծիծաղ
Իւր դահնին բազկեաց մէջ անկաւ նրւաղ :

* * *

Մահացու տենդիլ՝ հոգին ի ցրնոր,
Տառապեցաւ հէ՛կ Նոյեմին տասն օր .
Երբ բացաւ աչերն ի լոյս վերսին,
Փրօշած էին լարք բզկայուն արտին :

Պարահանդիսին յիշատակ սրխուր
Կամէր հակասէն վանել, բայց ի գուր,
Այն դէպք գոր ջանայր բընաւ չ'ածել յուր՝
Հոգւոյն մէջ մխուած էր իբրեւ սուր փուր :

Երիտասարդին վաս խօսքն վերջին
Սուլէր եւ հնչէր միտս իւր ակամօյին .
Եւ հալած մաշած՝ քափառիկ բոսուրէ՛ր
Հառաչէր գաղտուկ, լրձիկ արտատուրէր :

Սոսկայր հայելոյն անցնիլ առջեւէն,
Ոչ կապէր այլ եւս ծաղիկ՝ ժապաւէն .
Ոչ դաշտակ զարներ մտաստքն նիհար
Եւ ոչ գգուրէր զիւր բռնչնիկ սիրահար :

Յուտաբէկ նստէր եւ ձեռք ի ծրնոս
Բննելով վերէր սրբին արիւնոս,
Յիշէր այն զուարթ եւ հանդարտ ժամեր
Երբ դեռ վիշտն աչէն արցունք չէր քամեր :

* * *

Աւուն տերեւներ ծառոց քօթափեր
Եւ ցամաք դաշտէն՝ հողմունք տօթաբեր
Բարձրացրնէին մէկ բանձր մոխիր
Յարում երեւէր արեւն իսկ կաւմիր :

Պակասեր ծողկանց գովարար կարիլ,
 եւ ծիծառնիկն ալ ոչ փորձէր քոչիլ
 Հեղձուկ օղոյն մէջ : Պասուհանին մօտ
 Եսէր նոյեմին գունաս՝ նրւաղկոս :

Տրտում էր հոգին. ո՞նի որչափ կանուխ
 Խորեումած էր այն հակոս կարնաբուխ.
 Վաղահաս խորեակ ինչպէ՛ս մարած էր
 Մէկ շնչով՝ անմեղ նորա յոյս եւ սէր :

Ա՛լ իրեն համար աշխարհ քրէր մութ
 եւ մարդիկ ամեն անխիղճ եւ անգութ .
 Տրտում էր հոգին եւ մահու կարօտ
 Ձոր հայցէր յաղօթս ամեն առաւօտ :

Տրտում գեղգեղէր դեղձանիկն անգամ,
 Կարծես զանգասէր՝ քողում անխրնամ .
 Թո՛չնիկին երգէր ու տրտունջ պահ մի
 Ընթափեցուցին թզնէ՛ք նոյեմի :

«Ափսո՛ս քսաւ, խեղճ քո չնիկ իմ, ափսո՛ս,
 Դու մեր հանոյից գոհեալ մարտիրոս .
 Հերի՛ք չարչարիս, էրթ քո ի՛ր ազատ,
 Թերեւք զսնէս արտիկ հարազատ»

Վազեց ու բացաւ վանդակին դռնակ
 եւ քողոյց քոչնիկն օղոյն մէջ արձակ,
 «Եցի՛ւ, հառաչեց, իցի՛ւ քէ այսպէս
 Սրլանայր հոգիս ազատ ի մարմնէս :»

*
 * *

Ընդ հե՛տէ հովանեաւ ծառոց խիս առ խիս
 Նրբանածին քով Եսէր Մարգարիս,
 եւ իւր վարդազոյն մասնէրով քրէր
 Իրենց հարսնիքին մրնացած օրեր :

Իսկ Գ.էորգ զպէր իւր արտին գորով՝
 Սիրուհւոյն վերայ յառած աչերով .
 Կամէր հարսանե՛օք յօղել սիրոյն կապ,
 Սակայն չըբաւոր՝ մեծ էր իւր սազնապ :

Գ.էորգ գործունեայ՝ հարսար բայց աղօտ
 Անդուլ մահաւէր բախտին հետ ժրտ .
 Ինքը մուրն շարժէր կորովի բազկօք
 եւ զիւր շահ լափէր հարուստն անողոք :

Իւր զազնի վշտեր, ներքին կսկիծներ
 Աղջրկէն սակայն քսօղել նզներ .
 եւ սիրով պնդեալ վաղուան յուսադիր
 Նորոգ եռանդով միտ աշխատէր ժիր :

Յանկարձ ծառերուն շարժելով սերել,
Սրբացալ իրենց զլխոյն ի վերել
Հէ՛ք սապասողին ազասած թո չնիկ՝
Հնչեցրնելով աշխոյժ դայայիլիկ:

Եւ ապա յոգնած՝ թոյլ թելօք անվարձ,
Ցած ոսի վերայ քառեցալ անճարձ .
Թափուն մօտեցալ գործաւոր տղայն
Եւ նարպիկ մասամբ՝ հեճիս որսաց զայն :

Գգուեց Մարգարիս թո չնիկն ընդ երկար .
«Սիրուն դեղձանիկ դու, բարի եկար,
Գոչեց հրնուանօք, ինչ ոսկի փէտուր,
Եւ արդե՛օք բերես ինչ ուրախ մեզ լուր . . .

Բայց ուսի՞ կուգաս, պասմէ՛ քո փախուս
Պզտի յանցաւոր . . . կարծեմ մեր հարուս
Դրացոյն վանդակէն դու տուած ես խոյս .
Ո՞հ այո՛, չուսիմ այլ ես տարակոյս :

Եւ հիմա հիւանդ աղջիկն այն դժբաղձ
Ողբայ խնդրելով ըզեզ՝ ապերախս .
Ես վիճ պասնաւել իրեն կամիմ ոչ . . .
Տմբ, Գէորդ, թո չնիկն յանձնէ իւր տիրոջ»

*
* *

Երբ Գէորդ եկալ թո չնիկն ի ձեռին,
Նոյեմին՝ ի վիճս ընկղմած խորին,
Զարմանօք դիտեց պասանոյն առոյգ՝
Թուխ թուխ զանգուրներ եւ բոց աչեր զոյգ :

Եւ թէպէտ ոգին լցեալ զայրանօք
Մարդկային սեռին դէմ բառնայր բողոք,
Սակայն ըզգացմունս համակրանաց հեճ
Ներեցչեց իրեն այն տղայն պարկեճ :

Քսակն իւր տալով թո չնիկին համար
Ուզեց վարձատրել ըզնա նոխաբար .
Սակայն մերժեց զայն պասանին կարօս,
Եւ զի ոչ կրբեր ոգի վեհեռոս :

«Օրհորդ, քսաւ, համարձակ ժեճիս,
Զեր համակրութիւն համարիմ պասիս .
Այլ նակի՛ն քրտամբ միայն է սովոր
Զիւր վարձն ընդունիլ ազգաս գործաւոր :»

Այս պարզ խօսքերէն աղջիկն առաւել
Հեճաբերելով՝ կարծեց ետազել,
Թէ մէկ գործաւոր ինչպիսի՛ փափուկ
Ըզգացմունս տաճէ արտին մէջ ծածուկ :

«Ո՛վ երիտասարդ, գոչեց, վստահ լեր
Թէ անկեղծ է իմ այս փոքրիկ նրւէր.
Եւ ինչ փոյթ, ափսո՛ս, ինձ աշխարհիս դրամ
Որ անօգուտ է իմ ցաւոց անգամ:

Իսկ ես՝ որոյ սիրս ծածկէ անհուն գանձ՝
Գո բաղդ աղփափկ շարժէ զիմ նախանձ .
Եւ ան ո՛ր տար ինձ լինիլ մուրացիկ,
Գոն լ՛ուրախ արիւ ուտել չոր հացիկ . . .

Բայց խորհրդներով իմ սեւ ու խոր
Կրկեսացներ ես թզեզ ի զուր .
Գոնէ դու պատմէ՛ ինձ լուր բերկրառիթ
Թէ երբ հարս սանիս բնուտ Մարգարիտ» : —

«Երբ Աստուած կամի . այո՛ անընդհատ,
Կրկնեց գործաւորն, ես պարտիմ դեռ շատ
Ամիսներ սփնիլ շահելու համար
Հարսանեաց ծախուց մէկ չնչին գումար» : —

«Բաջ ժողովրդեան դու գուտակ բռուտ ,
Յարեց Նոյեմին, դու որ սեզ՝ կայտառ ,
Դիմես յայս կեանց փրօտս ասպարէզ ,
Թոյլ տո՛ւր գոնէ զայդ քուչնիկ ձօներէ կեզ :

Պանէ զիմ քո չնիկ իբրեւ յիշատակ ,
Զի մի՛ նորա՛ շխոյժ զուարթ եղանակ ,
Խանգարէ զերգեր այն սեւ հանդէսի
Երբո՛ր հարս սանին զիս առանց փեսի . . »

* * *

Թուխ քուխ ամպերով երկին է պատած ,
Եւ քսուար տարտի ձեան համատարած
Առնէր հաւասար ձորեր ու դաշտեր՝
Զոր ծնգոտ աղջիկն ակնապիտ դիտեր :

Ճակասն իւր տեղով վառուած բայց տօգոյն
Կրքնցուցած էր պող պող ապակույն .
Հեւար խժժալով կուրծն հրատոչոր ,
Հազին հետ բքնէր վարդ արեան բուռ :

Մեռնիլ փափաքէ՛ր այլ ձիւնէ ներմակ
Ոչ հիւժեալ մարմնոյն կամէր ցուտ վերմակ .
Մեռնիլ փափաքէ՛ր այլ կամէր քաղաւիլ
Ի մէջ երփներանգ ժողկանց նորածիլ :

Գարնն հեծաբոյր՝ չննաղ դու գարուն
Զոր Տէրն առաքէ ցուած արտեուն ,
Փունջ փունջ վարդերով աղէ՛ փութս է՛կ
Տալ վերջին ծրայիս կուսին վճարեկ :

Ջրաբբուն ծագէ՛ եւ դու հաճես արեւ ,
Փքթեցո՛ ծաղիկ եւ կանաչ սերեւ ,
Հէ՛ք սապասողին ծիրեալ անդամոց
Ոսկի շողերով պասառէ՛ք ծածկոց :

* * *

Ճարտար բրժիճկներ ոչ եւս երկաթէլ
Կարէին մէկ օր կուսին կենաց թէլ .
Եւ յուսակքսուր՝ քրեռառ նորա հայր
Իբրեւ մանուկ մի հեկեկելով լայր :

Երբոր մօտեցաւ խեղճին նգնամամ ,
Ոսկեղէն մագերն իւր վերջին անգամ
Վարդէ պրսակով յարդարեց շրթեղ ,
Մահու հրեճակին ժպտեցաւ անմեղ :

Հայրն՝ անմխիթար եւ խելացրնոր
Գրկեց համբուրեց զիւր արսին հասոր
Եւ մեղմ արբելով նակիսին ֆրսինք պաղ ,
«Նոյեմի՛ , գոչեց , ի՛նչ կ'ըլլաս, աւանդ . . .»

Մարած աչքին մէջ շող մի փայլեցաւ ,
«Հայրիկ , մամնչեց , ալ ոչ ըզգամ ցաւ .
Հանգիս եմ հիմա . . . հեճ ու մեղմօրէն
Կարծեմ հրեճակներ հոգիս որորեն :

Բայց եթէ քայրք է քեզ իմ յիշատակ ,
Լսէ՛ , ո՛վ հայրիկ , զիմ վերջին կրտսակ . . .
Երկու նրբանամք աղփսո՛ք բայց անեղջ
Սիրով սառ ապին այդ խրեկիթին մէջ . . .

Ես կամիմ, հայրիկ, իրենց սալ նուէր
Օժիսն հարսանեաց որ ինձ պատկանէր . . . —
«Ո՛վ դու սօր իմ, գոչեց հայրն իբրեւ յիմար,
Նրա իրական եւ կամք քո ինձ համար . . .

Չոհ ընեմ հոգւոյդ իմ գանձեր ամբողջ՝
Եթէ ինձ Սասուն զքեզ պահէ ողջ . . . —
«Հայր, երկնից վնոռոյն դէմ մ'ընէր գանգաս . . .
Թո՛ղ սեւ գերեզման ծածկէ զիմ սապաս . . .

Ո՛վ հայրիկ . . . օհնէ՛ քո զաւակ քուռառ
Որ ուրախ մեռնի . . .» զայս վերջին բարբառ
Երբ արսասանեց՝ մարմինը դողաց
Եւ հոգին քրուա ի ծոց աստեղաց :

* * *

Ձիւներ հայեցան եւ զրուարք գարուն՝
Չոր Տեր պարգեւէ մեր սեւ օրերուն,
Փունջ փունջ վարդերով զարդարէ դագաղ
Յոր կարծես ննչէ՛ Նոյեմին չնկաղ :

270-2013

Ձիւներ հալեցան եւ զրարք արեւ
Շողող ծագելով դագաղին վերէ՛
Ոսկեքել պատանք հիստէ աղջրկան
Որ կարծես ժրպփ հրեշտակի նրման:

Կերոնք շղարով կապուած սեւաքոյր ,
Խնկոց կապուտակ ծուխն անուշաքոյր ,
Շարականք շխուր եւ խորհրդաւոր
Յուղարկաւորաց արեւր յուզին խոր :

Մեռելոց երգեր երբ աւարեցան՝
Ամբոխին մէջէն եկաւ յերեւան
Գէորգ բռնելով ի ձեռին դողող՝
Փունջ մը ծաղկանց քարմ եւ նորաբողբոջ :

Եւ ազնուատուն երիտասարդներ
Մինչ յոտին կային ցուրտ եւ անսարբեր ,
Հագիւ զպելով նա արտին հառաչ
Ծնրաղիւր անկաւ դագաղին յառաջ . . .

* * *

Անցան սեւ օրեր, եւ զերդ ծիածան
Գոյնզգոյն ծաղկօք դաշտեր պննեցան.
Եւ գարնան հովեր վանելով զուզ՝
Մրբեցին պահ մի աչաց արտասուք:

Բարձրաբերձ ծառոց մէջ այն աղբասիկ
Խրնիքն է հիմա նոր եւ գեղեցիկ.
Անշուտ ղոնակին բախեց գրոտ բախս,
Մոզական հրաշիւք փոխեց զայն ի դրախս:

Գէորգ՝ Մարգարիտ միտ գորովաբար
Աւելի ուրախ սիրէին զիրար.
Իրենց զգուանաց, իրենց համբուրից
Գննուց դեղձանիկն ալ էր բախսակից:

Կատարուած էր կամք հէ՛ք սապասողին
Չոր նա յայնձած էր մահու յանկողին,
Եւ վեհ աղբջկան ծանրագին օժիտ
Հարուստ քրած էր գրեթէ զՄարգարիտ:

Կուսական սորա նակասուն արգէն
Պրսակ հարսանեաց հիւսած էր Հիմէն.
Գէորգին ի քեւ պարծանօք նեմէր,
Եւ սիրով օրհնեալ սանէին ծամեր:

Բայց երեկոյին երբ լոյսն էր նրւող,
Յանախ երթային քայլերով դանդաղ
Եւ սապասողին գերեզմանին շուրջ՝
Յաղօթքս կային լրուելեայն եւ լուրջ:

Մարգարիս ուխտեց ոչ կրել բրնաւ
 Ծաղիկ՝ ծաղաւէն, եւ երբոր ծնաւ
 Մէկ տարի յետոյ չփնազ աղչիկ մի,
 Կոչեցին զանուն նորա Նայեմի:

ԳՐԱՆԱՆ ՅՈՉՈՒՆՔ

Դարձեալ եկաք, բռչունք սիրուն՝
 Աւետելով զգարուն .
 Դարձեալ եկաք երամ երամ
 Ըսփոփել ձեր բարեկամ .
 Բարի եկաք դուք յի՛մ պարտեզ,
 Սիրուն բռչունք՝ ողջոյն ձեզ :

Դարձեալ եկաք՝ ընդ լեռ ու ծով
 Եւ անապատ անցնելով .
 Եկաք դարձեալ՝ բռչունք սիրուն,
 Զարթուցանել զիս այգուն
 Ճլվումներով ձեր հետալուր
 Յերագներէն իմ սխուր :

Քննու՛ւ սարեկ , զըւարթ խայտիս
 Եւ դու արսոյս ու՛ճամիս ,
 Դու կարմրալանջո՛ր աշխոյժ երգիչ ,
 Դու ծիծառնիկ սրաթո իչ ,
 Եւ դու սոխակ մեկամաղանս ,
 Ո՛րչափ էի ձեզ կարօս :

Սիրուն քոչունկ , եկա՛մ դարձեալ
 Ի պարտէզն իմ հիւրընկալ .
 Ընդ վարդենեօ՛ք դեռաբողբոջ
 Կամ ծառոց բարձր ի խոռոջ՝
 Ճարտարանիւս յօրինել բոյն
 Ծաղիկներով գոյնգոյն :

Եւ ոչ հրացան շարժել զիսեմ ,
 Եւ ոչ կամիմ ձեզի դեմ
 Ձերդ նեղգաւոր լարել ծուղակ .
 Եկէ՛ք հապա համարձակ ,
 Ձեր զըւարթուն նվումներով
 Թռչեցէ՛ք ապահով :

Սիրեմ եւ ձեր կայր ու կախալ ,
 Ձեր երթելեկ սրբաբաւ .
 Թո՛ղ իմ վարդեր ձեր հիմէնեան

Պայքարներու զոն րլլան .
 Ձիմ կեռասներն ալ դալլեցէ՛ք ,
 Եւ զանգաւսիմ ոչ երբէ՛ք :

Սիրուն հիւրեր իմ պարտիզիս
 Եկէ՛ք տօնել զմայիս ,
 Տուէ՛ք միմեանց սիրոյ համբոյր
 Ընդ վարդենեօ՛ք հեռաբոյր .
 Ո՛րն գոնէ ոչ իբրեւ մարդու
 Ձեր համբոյրն է մասնու :

Մինչ հիացեալ առ առօսուն
 Երգէ՛ք անոյ՛ւ՛ որւրուն ,
 Եւ կամ նկուն ուսի վերայ՝
 Որ մեղմ հովէն երեայ ,
 Մինչ զսասնի՛ք անհոգաբար ,
 Ձեր կեանքն առնում ինձ սխալար :

Թէ ոչ տրեւ մի ծածանի
 Առանց վերին հրամանի ,
 Թէ Աստուած այլ ձեզ հասիկներ
 Որ բնաւ չէ՛ք սերմաներ ,
 Անեու՛ճ լսէ եւ իմ մեմունջ
 Երբոր երգեմ խրատունջ :

Զ Ա Ւ Ա Կ Վ Ե Ր Զ Դ Ա Ր ՈՒ

Ի վերջ դարու եմ ծրնամ
Եւ որանիս իմ վերեւ
Ճճմարտութիւն եւ Կասկած
Տարածեցին իրենց քեւ:

Մանուկ գրուիս ի զուր սեղ
Չարչարեցին դարու բարձր՝
Տալով ինձ մերք ծուռ եւ նեղ
Եւ մերք անկախ գաղափարք:

Եւ գիտութեանց զանուուն ծով
Երբ լսփեցի ես անյազ,
Յամաճեցաւ յիս գորով՝
Մարեցան յոյս եւ փափազ:

Ա՛հ ես պապուս բարեպաշտ
Զուցիմ հաւասն անսահման,
Ոչ մամիկիս ոգի հաշտ՝
Կարիլն անոյշ գթութեան:

Ոչ զգացմունք ասպետի
Կամ վսեմ սաղմ ֆերթողին
Յուզեն քելեր իմ սրտի,
Ազդեն իմ ցուրտ ուղեղին:

Եւ ի՛նչ փոյթ ինձ երգ աղու,
Սիրոյ արցունք կամ համբոյր:
Սեզ զուակից վերջ դարու
Սյլ են հրճուանք եւ հրապոյր:

Ճոխ են զիսեր ի բիւր ձեւ,
Արուեստք հասած ի կատար:
Ասղեր, ամպեր եւ արեւ
Զուցին գաղտնիք ինձ համար:

Մեր մեհենայք վիթխարի
Յնցեն լեռներ ի հիմանց,
Դիփ եւ հսկայք Հոմերի
Ոչ եւս շարժեն զիմ նախանձ:

Քանի՛ ձեռք փառքն է աղօս,
Ի՞նչ գանան էք արդարեւ,
Հին իմաստունք վերացնոս,
Խոնարհեցէք իմ առջեւ:

Զառափինն անձնբեր
Գու՛մ առնէիք ջասազով,
Մտերմութիւն, կրօնք, սէր,
Պատէիք սուրբ անունով:

Ի վերջ դարու՛ աւելորդ
Սին սկզբունք են աղօնք.
Վօլորէոն է մեր առաջնորդ
Եւ բնութիւն մեր կրօնք:

Ելէկտրական սարսուռներ
Թէ՛ երկաթին սան բարբառ,
Օպա հոգին չունի դէր
Եւ մարդն է մի խօսուն ծառ:

Է՛ն նիւթամուլ ազգերու
Զիդ եւ ուղեղն է շոգի,
Եւ զաւակին վերջ դարու՛
Ոսկին է խիղն եւ հոգի:

Շաս սուրբ հարկ ինձ պէս խորհին,
Մտիւ պատեն զլիղուէն,
Թէպէ՛ս ի ցոյցս աշխարհին
Մրցոյ առջեւ մոմ վառեն:

Բայց յափրացեալ է այս դար
Եւ իւր դափնեաց սակ արդէն
Ընկնեալ հեծէ հոգեվար,
Թո՛ղ զիւր շիրիմ պատասեն:

Մինչ եւ նորա փոսին մօտ՝
Գիտութեան ջահ ի ձեռին,
Պի՛ս՝ ողջունեմ զառաւօտ
Շողօղ՝ դարուն նորածին:

Լոյս առաօտէն մինչեւ երեկոյ
Անդուլ բահ ու բրիչ ածէ խեղճ Մըկօ .
Այսպէս աշխատիլ սովբել է կանուխ ,
Անդուլ կը փորէ ու քաւէ մէկ ծուխ :

Անխոնջ նա սքնի, պեղէ եւ մաղէ ,
Հողերը դիզէ յաջէ եւ ձախէ .
Քրտինքն հոտ հոծ, շապիկն ըլլայ բաց,
Եւ ապա նստի՝ ուսէ սոխ ու հաց :

Շատ օրեր քափեց հոն բիրտ ու վասակ
Մինչեւ որ հարբեց նոր շէնքին յասակ ,
Եւ երբ զարկին հիմն ու վէմն առաջին
Մէկ արծաթ պարգեւ տուց չաշապին :

Եւ Մըկօ խփեց ծրարին ի խոր
Այն նախկին պարգեւ՝ փայլուն մէնիս նոր .
Միտք դնէր օր մը իւր մօրը պառաւ
Գնել մէկ խոռոս գօտի կամ հալաւ :

Պատեր կրհիւսուին, սակաւ առ սակաւ
Շէնքը բարձրանայ . Մըկօ շալակաւ
Քար, աղիւս, շաղախ կըրէ փոխն ի փոխ
Եւ միտք գոն ծխէ , ուսէ հաց ու սոխ :

Բայց ոտքը խեղճին սահելով մէկ օր՝
Շէնքին կատարէն վար քաւալ գրլոր
Անկաւ դորդմամբ եւ վիրապատաւ՝
Անդամներ փերեալ՝ մնաց շնչասպառ :

Պահ մ'ապա բացաւ աչերն այն բիրտ քաջ,
Եւ ոչ արձակեց մէկ հիկ՝ մէկ հառաջ .
Ծունկն էր ջախջախած, ա՛լ չունէր օգուտ,
Ուղարկեցին զինքն հիւանդանոց տուտ :

Սրտունքն յօշօտել հարկ եղաւ՝ եւ վեց
Ամիս հոն անհուն տառապանք քաւեց .
Չոր կմախք դարձաւ այն վիրաբարձն՝ ա՛ւաղ,
Եւ փայտէ ոտքով շրջէր կաղն ի կաղ :

Դռնէ դուռ երթայր անյոյս՝ քափառիկ,
 Խեղճուկ երգերով իբրեւ մուրացիկ .
 Ա՛յ իւր պառաւ մօր՝ որ մեռնէր ճօքի
 Ո՞վ պիտի գնէր խորոտիկ գօշի :

Շէնքն աւարտած էր, եւ նոյն՝ բազմաձախ
 Կահիւք զարդարուած, յորում կեանք ուրախ
 Կը վարէր հարուստ բայց ցոնր *չաշապիկ*,
 Անհոգ Մրկոյիկն կրթած սագնապիկն :

Թէ Աստուած կամէր՝ եւ նա հաշմանդամ
 Կըլլար կամ ձեռնաս, ու թերեւ յայնժամ
 Խղճար Մրկոյիկն կազ եւ վճակիր,
 Սիրքս շինեղով ուղարկէր երկիր :

Լոյս առաւօտէն մինչեւ երեկոյ
 Դռնէ դուռ երջի, մուրայ խեղճ Մրկօ .
 Բայց Աստուած՝ որպէս աղբաս Ղազարու
 Անցուց իւր ցաւոց կըլլայ վրիժառու :

ԹՈՒՒՆ ԵՒ ՃԵՐՄԱԿ ԱՄՊԵՐ

Աստուածային ոսից դաղար՝
 Պատուանդանէն լուսակամար
 Անջատեցան երկու ամպեր,
 Մին խասուսիկ եւ ձիւնահեր,
 Իսկ միւսը թուխ՝ մրրրկայօճ,
 Որք ունէին՝ այլ այլ պատշօնի :

Ճէպէր թուխ ամպն արագավազ,
 Մինչ յուրաբար եւ սիգանազ
 Ճերմակն երթայր՝ եւ հարցանէր .
 «Ի՞նչ րժտապաւ փախչիս, րնկեր,
 Դեռ կանուխ է, մութ են երկինք,
 Կեցի՛ր, մէկտեղ ուղեւորինք :»

«Հրաման ունիմ վազել վաղվաղ,
Պասասխանեց բուխ ամպն, ամպ,
Ինձ մութ խաւարն է օժանդակ.
Մրնաս բարեաւ, փոյր րսպիսակ,
Ես ընթանամ դէպ ի հիւսիս,
Եւ դու պէտք չէ ինձ հետեիս:»

«Ո՛վ բուխ եղբայր, երբաս բարեաւ.
Ո՞ն ես տեսնեմ նակաս քո սեաւ
Ծածկէ շանքեր րսպառնալից.
Ե՛րբ դու եւ ես յարեւելից
Կողմէն երբամ՝ սալ զիմ ողջոյն
Գեղածիծաղ գրւարք արփույն:»

* * *

Անհուն երկնից մէջ սրբաբաւ
Թուխ ամպն իսկոյն անհետացաւ,
Իսկ րսպիսակ ամպն օրսպար՝
Թափառելով սարէ ի սար,
Գիմաւորէլ գրնաց զարեւ
Որ բարձրանայ լեռնաց վերեւ:

Մերք լայնածալ՝ մերք ոլորուն
Տարածելով դէմ արեւուն,
Եզերհներուն չփնաղածիր

Փնջեր շարեց վարդակարմիր,
Եւ յարդարեց հակշին գանգուր
Բիւր շողերով ոսկեփետուր:

Երբո երբայր այսպէս հարուս
Եւ բեղմնաւոր՝ տեսաւ հեռուս
Յանապատին խորեակահար,
Հայր մի գրկած զորդին եփհար
Որ պապակեալ եւ նրւաղկոս
Հեծէր՝ կաթիլ ջրոյ կարօս:

Հէք հայրն որ անդ էր սարագիր՝
Եղունգներով փորէր զերկիր,
Բայց աւազն էր ամուլ եւ չոր.
Աչօք ապա արտաւանքոր
Յերկնից ցօղէն հայցէր ի զուր,
Յերկնից միայն թօքափէր հուր:

Աստուածային սիրոյ պարգեւ
Սլացաւ ամպիկն աշխարհ՝ թեթեւ.
Թեւօքն՝ անոյժ շուք սփռելով
Թափեց ծոցէն կայլակներ զով՝
Եւ անմեղին հրատապ շրթան
Ծորան տուաւ կենդանութեան:

* * *

Մինչ օդոյն մէջ արեւաւառոյր
 Ընթանայր ամպոն սեւաթոյր,
 Յերկնից բարձանց եւ նա սետաւ
 Երկու մարդ վաս եւ դիմօք սեւաւ
 Որ բռնութեամբ՝ մօր բազկէն
 Միակ աղջիկն յափրօսակէն :

Թշուառն այն մայր ի ֆառ յերկիր՝
 Սեւ մարդոց սիրն անկարեկիր
 Շարժել փորձէր պաղասանօք
 Մրսանմիկ, բայց անողոք
 Աւազակներն՝ անխղճաբար
 Առնուն սանին իրենց աւար :

Աստուածային վրիժուն պասգամ
 Գռուաց անեղ բուխ ամպն յայնժամ,
 Եւ կայծականց մահաբեր բոց
 Թափեց ի գլուխ այն սեւ մարդոց.
 Իսկ գգուելով՝ մայրը կրկին
 Ուրախ համբոյր տուաւ զաւկին :

Այն կապուսակ ծովակին մօտ
 Ուր հինաւուրց գիւղն է խորտ ,
 Անոյց հովեր, աղբիւրներ զով
 Հովսաց մէջէն քափառելով,
 Նրւեր բերեն հէ՛կ որբերուն՝
 Զըւարթ օրեր եւ հե՛տ գարուն :

Մինչ բիւր գոյնով, եւ նոխ սեւօրով
 Ծաղկունք փռուած են փոքէ փոք,
 Մինչ բիւր թռչունք ոսկեփետուր
 Երգեն աւխոյժ եւ ֆաղցրալուր,
 Գիւղին տուներ թռով ցանցաւ
 Եւ արտերն են պասած մացաւ :

Քիչ մը հեռու՝ ընդ գառիվեր
Տրնակ մի կայ հին՝ կիսաւեր,
Պարտէզն ալ լերկ եւ անխորնամ .
Հոն բրնակէր կին մը գառամ
Որ հարս մ'ունէր անուն Նուարդ
Եւ բռնիկ մը՝ քարմ որպէս վարդ :

Նուարդ այն օր ջանայր մանել,
Բայց նշմարել զիւր բոխն քել
Արցունքներէն կարէր հագիւ .
Ա՛խ, նա յիշէր այրած սրտիւ
Զիւր ամուսին՝ հեռուն պանդուխտ
Յորմէ շատնց անած չէր բուրդ :

Վեց սարի է նա զսիրելիս
Թողլով մեկնած էր ի Պոլիս,
Թողած էր զսրտ, տուն, մայր եւ կին,
Տեսած իսկ չէր ծրնունդ զաւկին,
Եւ ո՛վ գիտէ հիմա ո՛ր բար
Բարձն է գլխոյն անպատասպար :

Յիշէր Նուարդ այն երջանիկ
Միտոյ ծամեր, յոյժ վաղանցիկ,
Եւ փղձկելով արցունք քափէր .

Իսկ ծեր կեսուր իւր՝ քաջալեր
Տալով կրքեր. «Մի՛ լար, Նուարդ,
Օր մը դարձեալ կուգայ քո մարդ» : —

«Ինչպէս չիլամ, մայրիկ, աւա՛ղ,
Վեց սարիներ անցին վաղվաղ .
Ծաղիկ օրերն իմ խամբեցան
Եւ չգործաւ իմ սիրական .
Հարս բլլալէս ի վեր կանուխ
Եւ մընացեր եմ չոր գրլուխ : »

— «Միտուն հարսունկ, մի՛ վրհասիր,
Ուխտ դնելով՝ լե՛ր յուսադիր .
Խաչօն կուգայ դարձեալ մեր բով,
Հարուստ կուգայ բարով բերով,
Եւ մագերուզ վերայ սահուն
Մարգարիտներ շարէ փայլուն : »

— Ա՛խ, ո՛ւր էր քէ Խաչօն, ո՛վ մայր,
Դարձեալ աղքատ մեր տուն դառնայր .
Եւ իցի՛ւր քէ միտ անբաժան
Գոն ուտէինք մեր հաց ու բան . . .
Բայց ինչն սիրս իբրեւ փետուր .
Մայրիկ, դողայ զգացմամբ սրխուր : »

Եւ այս պահուս՝ դանդաղաբայլ
Ներս մտնելով՝ վարս ձիւնափայլ՝
Պատկառելին աւագերէց,
Սեւ կնեով՝ մի ծրար հանեց,
Եւ ընթերցաւ՝ լալով անձոյծ
Խաչօին դառն մահու գոյծ :

Դժբաղդ Նուարդ , գուժին ի լուր ,
ձիկ մ'արձակեց խեղճուկ եւ սուր ,
Եւ պիտ աչօ՞ գերդ խելազար՝
Լռիկ մնաց ծամեր երկար .
Յեճոյ խորու ու սեւագոյն .
Լաչակ մ'ածեց անէր գլխոյն :

Զաւակն ապա գգուեց անյազ
Եւ գրկելով նեպեց երազ
Շեւս դէպ ի վաներն մօտակայ ,
Եւ որք մանկան գլխոյն վերայ՝
Սուրբ սանարին մէջ դրաւ ու խս
Որ նա բրնաւ չըլլայ պանդուխս :

* *
*

Շաս սարիներ բոլորեցան .
Զայգին , արտերն ու վարուցան .
Նուարդ խնամեց ծիր՝ յաջողակ :

Եւ զի կրէր միտ սեւ լաչակ
Եւ ինքն էր գոյս ու ոսկեվարս ,
Զանուն նորա դրին «Սեւ Հարս» :

Նուարդ սիրով միտ եւանդուն
Զաւակին վերայ հսկեց արբուն ,
Եւ սարագիր հօր մահուն վէպ
Ի սիւս որդւոյն դրուեց անվրէպ .
Եւ սա մեծցաւ ու յարասեւ
Մնաց իւր հօր յարկին ներքեւ :

Հոն՝ կապուտակ ծովակին մօտ ,
Արս ու այգիք են շաս խորոտ ,
Զորս ոռոգեն կարկաչելով
Հովսէն ծագած աղբիւրներ գով ,
Եւ ուր առաս օրհնեալ հողէն
Մեղր ու գինի անոյշ բոլսեն :

Հոն կապուտակ ծովակին մօտ ,
Ի մէջ ծաղկանց անուշահոտ՝
Նստաւ սեւ հարսն՝ այժմ ալեւոր ,
Որդին բռուով իւր շուրջ բոլոր ,
Եւ դիտելով զարս ու այգին ,
Գոհ աւանդեց հոն զիւր հոգին :

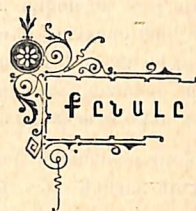

Մայիս եկաւ եւ դու արեւ
 Դեռ ոչ գարնան տուի բարեւ .
 Ամպերու մէջ թուխ եւ աղօս
 Կրպանուրսիս մեղամաղձոս .
 Քանի որ է ծածկես զերես ,
 Ըսէ՛, ինչն սրդողեր ես .
 Վէս կամ անխելի մարդոց տեսէն
 Զգուած միթէ կը պահես քէն .
 Կը սառապխս միթէ հիւանդ
 Եւ քաջ բժիշկ չկայ եւ անդ .
 Թէ ձեռացած ալ չունիս ճար
 Զափել զանհուն երկնից կամար :

Գարուն եկաւ եւ դու արեւ
 Դեռ ոչ տուի մէկ տուս բարեւ .
 Ծաղկունք, թռչունք, ծերեր մսկոս,
 Գանգաւս բառնան տեսիլդ կարօս .
 Եւ դու անհոգ՝ անկարեկիր
 Ոչ դարձնես աչքերդ յերկիր .
 Կը բրնանաս արդե՞ծք ծոյլ ծոյլ ,
 Թէ նախանձոս՝ ոչ մէկ նշոյլ ,
 Ոչ մէկ ժպիտ շնորհել կամիս :
 Հերիք չեղան այնքան ամիս
 Յուրսին փուփին համբերեցինք .
 Կապարեայ գոյն ամպոս երկինք՝
 Տխուր կրնեն զիս եւ տարտաւ ,
 Մըսիս վերայ բեռ մը կը զգամ,
 Եւ զոգցես շունչ կառնեմ դժուար .
 Շող մը, գոյն մը չի պրկարար ,
 Հաւերն անգամ ոչ կըսկրսան,
 Եւ բնութիւնն է անկեղծան :

Արե՛ւ, արե՛ւ, կեանք մեր արե՛ւ,
 Օ՛ն փարատեմ ամպերն այդ սեւ,
 Տո՛ւր գոնէ մէկ ակնարկ գրթոյ ,
 Եւ յայ ու ձախ բրէ՛ *մարօ* .
 Ճառագայթներ քո բեղմնաւոր
 Թո՛ղ տարածուին ընդ դաւոս եւ ձոր ,

Գզուեն վարդերը ցօղատուն,
 Կեռաս, ելակն առնեն հատուն :
 Բայց դու ցոյց սաս՝ իբրեւ կասակ
 Երկնից մէկ ծայրը կապուսակ,
 Յետոյ նորէն վերմակն ամպոց
 Քաշես գլխոյդ վերայ ծածկոց .
 Գարուն եկաւ, անգուրք արեւ
 Եւ դու ծաղրես՝ սեղաս անձրեւ .
 Է՛հ այս կասակն է խենթ՝ անհամ,
 Մայիսն քրիւ մեզի *հառաւ* :

Քան զիւր մեծ էոյրեր նրազ բաղդաւոր
 Քրնալը կղզեակն, ամայի եւ չոր,
 Չունի պուրակներ, ոչ հոսաւէ չամ,
 Գոյնզգոյն մարգեր, միրգ անուշահամ,
 Հովատուն հովիտ կամ դաշտ խասուսիկ,
 Չունի քողցրաբոյր *անկեր* կամ յամիկ .
 Բրնուսիւն ազան՝ եզական շնորհիւ
 Ի կեդրոն նորա, *յիևար* մի հազիւ
 Կանգներ է իբրեւ կոթող հեզնական
 Որոյ շուրհն սակ ձկնորսք Բրնանան :

Կղզեակն է անտուք, լռիկ, վայրենի,
 Հրմայիչ եւ ոչ մէկ նրապոյր ունի .
 Եւ ուր չիկայ ծառ եւ կանաչ հովիտ,

Ուր չիկայ գեսակ կարկաչուն՝ վնիս,
 Քոչունկ ալ՝ սիրող ալեաց լ՝ անհառ ի,
 Զարմացած խոյս քան բեսապաւ հեռի :
 Միայն ժայռեր կան ցրցուած սեպ ու սեաւ
 Ուր անհարժ բառին մարքին եւ ազուաւ
 եւ դիտեն անճի՝ պահապաւն արթուն
 Իրենց որս ի խոր ալեծուփ ծովուն :

Անդ է բրնավայր ընհանեաց համես ,
 Ռբ իրենց կղզույն առնեն միտս գովես,
 Թէ օղն է առողջ, քէ անուշիկ հով
 Վերին Վոսփօրէն կր փչէ միտս զով :
 Սակայն երբ ի մեղմ եւ կապոյտ ալիս
 Մակոյկով պոյտս մ՝ ընել փափաքիս ,
 Մինչեւ որ աղջկունկ՝ հերաց մէջ մէկ վարդ
 Փորձեն ու կոկեն իրենց արդուզարդ,
 Ծովն յանկարծ փոխուի, մունչէ, գոռայ,
 եւ մնամք ապուտ մեք ափանց վերայ .
 Հոն անծանօթ են փոռի եւ աղմուկ,
 Զի չեն գործածեր կառք, ձի կամ իւռուկ .
 Ազատ աշխարհիս սաղունկ հոգերէն՝
 Նահապետական հանգաւտ կեանք վարեն :
 Երջանիկ մարդիկ՝ որ միտս յորդաբուխ
 Ուտեն եւ ըմպեն, կր պառկին կանուխ,
 եւ իրենց կանայք՝ գլիռուկ եւ բերրի
 Զաւակ ծրնանին ժիր ամեն սարի :

Աւուն մերձեհար . մերին անցնելով՝
 Մարգերուն վերայ բողած էր հետք զով .
 Փայլակներ որ դեռ շողային հեռուն՝
 Թուէին հոգիք որ գերկիր բողուն .
 Զայրագին ծովուն ալիք որ մինչ ամբ
 Հասած գոռային անեղ մանչամբ ,
 Հիմա զծնելով ծփան մեղմաբար,
 Եւ գգուեն զափունս իբրեւ սիրահար :
 Տերեւոց ծայրէն կախուած փայլուն ցօղ
 կաքէր՝ առողքեր գերեզմանին հող .
 Շատնոց գոցուած էր անդ յեզր ծովուն
 Այն փոս ուր առոյգ պատանոյ սիրուն
 Ամփոփեալ էր ցուտ եւ հիւժեալ մարմին .

Տուն մը կար վերը՝ հայեցող շիրմին.
 Վաղամեռիկին հոն էր նստած՝
 Կոյս գեղահասակ, գողօրիկ ամօթիւմ:
 Երեկոյեան դէմ նստած էր միակ,
 Ըսպիսակ հագուած էւ մագերն արձակ,
 Նստած էր սրտում՝ պատահանին հով՝
 Եւ աչքեր յառած հեռուն դէպ ի ծով,
 Խորհէր հոգեյոյզ, անշարժ, մտազբաղ:
 Արեւուն վերջին նստագայք նրւալ՝
 Լաչակ կը հիւսէր վարդէ վառվառուն՝
 Սիրամառ կուսին դալուկ այտերուն.
 Քանի՛ այդ պահուն նա գեղեցիկ էր
 Իբրեւ հրաւակեթ Տիրամօր պասկեր.
 Նստած էր սրտում եւ ոչ բրնուքեան
 Այն հեռօ վայրկենի չֆնաղ տեսարան՝
 Փարատէր նորա մտաց քմբիւ խոր.
 Ոչ իսկ ծովափին ժայռեր ահաւոր
 Որք այլ ժայռերուն կողէն են կախուած՝
 Տիտանեան ձեռօք սեւահիւս կիտուած,
 Թէլերը արտին ցնցել ոչ զօրեն .
 Ոչ կազդուրիչ հով որ գայ Վոսփորէն՝
 Մաղուելով այեաց մէջէն կապուսակ,
 Խնկարկեալ ծաղկանց բոյրով անուշակ,
 Ոչ հապենայ փախուստ քոչնոց զրարքուն
 Որք դառնան իրենց բունիկ երեւուն,

Ոչ նկուն սօսեաց ներդաւնակ մրմունչ,
 Ոչ բարձր նօտեաց սուլաւոր սրտունջ՝
 Ազդէին նմա հրնուանէ կամ սարսափ .
 Նստած էր մենիկ, լուռ, թզգայարափ,
 Բայց միայն շքունքն երեւոյին մերք
 Իբրեւ դողոջուն վարդի երկու քերք,
 Չի աղօթէր նա աղէկէզ ոգւով,
 Աչքեր պիւ յառած հեռուն դէպ ի ծով՝
 Ուր թաղուած էին սեւ հողերուն սակ
 Ոսկի երազներ՝ Տխուր յիշատակ .
 Եւ յափտակեալ այն շիրմին ի տես
 Ամեն երեկոյ աղօթէր այսպէս :

Պ Ա Տ Շ Գ Ա Մ Ի Ս Ծ Ա Ղ Ի Կ Ն Ե ր

Պատգամիս առաջ՝ երկու
Թաղարներ կան ծաղիկներու.
Քանի որ է որ կը մոռնամ
Այս որբերուն ամիլ խրնամ,
Որոնք կիզիչ արեւուն ակ
Զարչարուելով զերդ նահասակ,
Կը մարմրին ու հոգեվար
Կրէն իրենց գրլուխն ի վար.
Փութացի սալ առաս ջուր գով
Զոր ծրծեցին մեծ ախորժով.

Եւ սերեւց ամեն ծայրէն
Մինչդեռ յորդ յորդ ի վար ծորեն
Մահուր ջրոյն լոյս կայակներ,
Օրիորդ մը անտի կանցներ
Նորափրփիք՝ շրնորհագեղ,
Եւ հագուստին վերայ շեղ
Անձրեւ սեղաց անակնկալ.
Ի վեր դարձուց աչերն ապեւալ
Ուր փայլէին զայրոյթ եւ ցաւ,
Խոժոռ խոժոռ ինձ նայեցաւ. —
Բարկանալու ի՞նչ կայ պատճառ,
Ըսի, ո՛վ կոյս, ջուրն է պայծառ,
Ես ոռոգեմ բողբոջ ծաղիկ,
Դու ալ մէկ վարդ ես գեղեցիկ.

Ծաղկած են դառեր ծիլ ծիլ խառնսիկ,
Եւ կոչնակ ժամուն աւետէ գասիկ,
Զասիկն է եկել եւ աշխարհ ցնծայ,
Կարմիր հաւկիթներ բերել է ընծայ:

Զրարք ու պայծառ քէ ծագէ արեւ,
Թէ ամպոս ըլլայ եւ սեղայ անձրեւ,
Ի՞նչ փոյթ, գասիկն է միտս ուրախ գասիկ,
Ուրախ ցասկոսեն միտս մեծ ու պզտիկ:

Ժողովրդային այս պարահանդէս՝
Կը տօնուի տարին մի անգամ այսպէս
Զրարք երգերով՝ խաղերով անմեղ,
Եւ ոչ մուսէ դնեն՝ ոչ դիմակ սգեղ:

Փող՝ քմբուկ հնչեն ժիր՝ միօրինակ,
Եւ քնդայ երկիր այն պինդ ոսից տակ.
Ծածանի հովէն գոյնգոյն *եազմակ*,
Արեւէն ցոլայ *չափակահին տուրմակ*:

Տարւոյն մէջ քափած ֆիրսն իրենց նակտուն՝
Կրկին բայց ուրախ այսօր կը հեղուն.
Եւ հետքստէ կարն ոգեւորի,
Ու անկեղծ պագ տայ ընկեր ընկերի:

Քայց քմբկին ձայնէն երբեմն ալ յուզուած
Օղիին խառնէն կարիւր մ'արտատուաց,
Եւ իրենց *ղարշայ* գլուխ գլխի մօտ
Կնոջ ու զաւկի կը ֆառեն կարօտ:

ՄԻԱՅԵԱԼԻՆ ՊԱՐԱՀԱՆԳԻՍ

Միացեալն ունի այնպիսի հրապոյր
Որ մենք ալ գաղտնի գացինք երկու հոյր •
Շաս մարդ խաբէցինք եւ խրնդացինք շաս՝
Զի մեր միսքն աշխոյժ եւ սիրքն է ազաս :

Շաս զըւարեհացանք, պարեցինք յանախ •
Կծու հարուածներ տալով յայ ու ձախ,
Եւ եթէ հարկ է խօսիլ նեմարիս՝
Շաս *փասքս* կերանք երբեմն ալ կամիս :

Մեր աչեր այս մեծ պարահանդէսին
Ի՞նչ զուարեայի բաներ ալ տեսին,
Երբոր գոյնզգոյն եւ հագար դիմակ
Կայտեն ու ցասեն յուրջ կամ խեղկասակ :

Խու՛մք խու՛մք պարաւորք զառնան վէտաւ վէտ
Արձակեն միմեանց սուր սրբաք եւ նետ •
Հոս նիչ ծիծաղներ, հոն ցած փսփսուկ,
Ի՞նչ խօլ տեսարան, ի՞նչ յիմար աղմուկ :

Ճարտար ու հարպիկ ծպտեալ պառաւիճ
Մեղքոս խօսեքուն, սիրուն կախալին,
Կոյր երեսասարդք ի՞նչպէս կ'ըլլան խենք՝
Եւ ի՞նչպէս զիրենք յուրջ սիրոյ տենդ :

Ամեն կողմ լսես, «Ո՞հ սիրուն խուրիկ,
Արելոյ սիրեմ, հոգիս անուշիկ •»
Դեռասի կոյսն ալ ապշեալ ամաչէ,
Եւ հողմահարին տակէն հառաչէ :

Սիրահար սիկնայք այս Միացեալին
Վերսին որսան իրենց անձկային,
Քիբ քիբ խօսին այնպէս կամացուկ
Որ կարծես զիրար համբուրեն ծածուկ :

Վարք կը փայլին հանոյք եւ պչրանք,
 Վերք կը նսին նախանձ եւ պատանք .
 Ոմանք շատ զուարթ եւ ոմանք պղտոր,
 Բընութեամբ անոյժ հոտին կամ սխտոր :

Կեղծ կամ նեմարիս՝ ոմանք ալ պէս պէս
 Իրենց բարեն ու գանձ ամեն ի հանդէս,
 Յանդուգրն լեզու եւ հաննար սափակ,
 Եւ մերկ պարանոց բուխ կամ ըսպիսակ :

Յիշատակներով միտք Միացեալին
 Խեղճ աղջիկներու սիրտք կը հալին .
 Մէկ ամիս յառաջ պատրաստեն զարդեր,
 Մէկ ամիս յետոյ վրան խորհին դեռ :

Ով՛ աղջկունք՝ սիրեմ ես զուարթ ձայնիւ
 Երգել դուռսեւ ձիրքեր ձեր ազնիւ,
 Ձեր վարդէ այտեր եւ մորք ըսպիսակ,
 Ձեր սեւ սեւ աչեր՝ սեւ յօնքերու սակ
 Որք վառին սիրով անկեղծ՝ յարսեւ .
 Ձեր շուշան հակտին վերայ ակներեւ՝
 Դարերէ ի վեր, ցոլայ զերդ աստիկ
 Սուրբ համեսութեան լուսաւոր ծաղիկ :
 Չունին ձեր շքունք հառաջ խաբերայ .
 Սիրելեաց համար զոհուիք աներկբայ,
 Ի վիտք եւ ի խիճոյ չէ սիրս ձեր փոփոխ :
 Բարեմասնութեանց ձեր՝ ցանկն է շատ նոխ,

Բայց դուք ոչ գիտէք, եւ ոչ կր պարծիք.
 Սուս է նախանձոս այն անձանց կարծիք,
 երբոք կր ծաղրեն ձեր անհարք նաեակի,
 եւ քննադատեն ձեր միտքն անմեակ .
 Պերն ու փարթաւն մինչեւ յետն դաս ,
 Ունիք բազմազան տաղանդ կանխահաս .
 Ֆերւածէ հազնիք կամ թէ Երչագգես,
 Ունիք կանացի այն գաղտնի արուեստ,
 Հրնարկներն անմեղ որով միշտ սիրուն՝
 Միտս չքնաղ փայլիք ամեն աչերուն :
 Ձեր մամիկներուն հարցուցէ՛ք ինչպէս
 Վայլեցրնէին *հեքարի*ն ու *Քես* ,
 Ոսկիներ շարած կրծից կիսաբաց ,
 եւ լայն շաշվարիւն ծալներն ալ բարիած
 Մանր ոտից վերայ՝ աղօւնն ճման,
 Ինչպէ՛ս նազէին եւ առնուին ման.
 Շնչանեղձ *forukն* իրենց չէր ծանօթ,
 Ածէին թեթեւ շալ գօտի փոք փոք,
 եւ իրենց մէջքն էր նկուրն ի բրնձ ,
 Կակուղ ոտսի պէս գոր հով ծածանէ :
 Բայց դուք կր ժպտիք զի այս արդու զարդ
 Բարկեղանի մէջ կր գործածէք արդ .
 Կր ժպտիք անուշտ՝ թէպէտ ոչ նրւազ
 Ծիծաղաւարժ է ձեր այժմու տարազ .
 եւ երբ կր Երչիք գրնացով վազուկ,

երկաթով սղմած մէջք բռնի նազուկ ,
 Դէպ ի վեր ցցուած՝ ուսերնուդ վերեւ
 Սուս հրեւեակի պէս երկու շինձու թեւ ,
 եւ գլխարկ կրէք ծաղկօք դէզ առ դէզ
 Ափսէի նման՝ ամբողջ մէկ պարտեզ ,
 Շէկ ձեռնոցներով՝ հովանոց կարմիր,
 Տեսիլ մ'ընծայէք յոյժ հետաքրքիր.
 Դեղին գոյն տալով ձեր սեւ մազերուն՝
 Խորք բարբառներով խառնէք ձեր լեզուն ,
 եւ միջոցն է ձեր մտաց զարգացման՝
 Չարնել՝ բնթեռնուլ դաւանակ եւ *roulun* .
 Բայց ձեր քերութեանց ո՛վ խէք կր նայի ,
 Միտս հանելի էք, դատեք եւայի .
 Պննասիրութիւն յատուկ է կրնոց՝
 Թէ պատու ըլլայ՝ թէ մանուկ բողբոջ .
 Է՛ն սիրուն աղջկունք, բո՛ղ ծաղիկ՝ բենեզ
 Ձեր կուրծք պննեն, զարդարեն զձեզ ,
 Չարդեր են շրնոճի չքնաղ հասակի ,
 Վարդին կր վայլէ հառազայք ոսկի .
 Սակայն մի՛ գոհէք *մօսայի* սիրոյն
 Ձեր ռնն ու լեզուն, մի՛ փոխէք ձեր գոյն ,
 Պանեղէ այն դրօճ, այն գեղն ու ժպիտ
 Չոր Ասուած ձեզի տուեր է օծիտ :

Առաջին անգամ երբ զինքը տեսաւ
Պեխերն ուրբած, աչքեր բոց ու սեւաւ,
Եւ դիտեց նորա կտրին դէմքն ու գեղ,
Ու ձգին բարբախեց սիրս կուսին անմեղ,
Եւ արակուսեալ՝ այն օրէն ի վեր
Խորհէր ինքն իրեն՝ միքէ՞ ինչ է սեր :

Գիշեր մը նորա ձայն աղու՝ կայտառ
Պատահանին սակ երգէր սիրավառ,
Եւ երբէք ծովուն ներդաւանակ մտնունչ,
Երբէք զեփիւռին՝ անտառաց շունչ
Ականջին այնքան ախորժ հնչած չէր,
Կարծէր թէ բնութեան անոյշ երգն է սեր :

Այգուն պատահմամբ պարտիզին դրան
Մօտ կանգնած էր նա. անմեղ ծայտեցան
Միմեանց, եւ կուսին երփներփ եւ կլար
Կարմրեցան այսեր՝ իբրեւ յանցաւոր .
Եւ յետոյ չհնաղ երազներ հիւսէր,
Կարծէր թէ յաստեղս բոյն դրած է սեր :

Գաւթային հանդէսն եղաւ յոյժ շեղ
Ուր երկար ժամեր պարեցին մէկտեղ .
Սիրելւոյն ուսէն կախուած՝ հեւ ի հեւ
Կոյսը ծածանէր, թրոյ չրսէր թեթեւ .
Հոգւոյն հետ մնչիկ հիացեալ խօսէր,
Կարծէր ի հանոյս պահուրսած է սեր :

Թեւ թեւի լռիկ, առանց պատահալի՝
Ման գալով մտան ի խորն անտառի .
Օդոյն մէջ բուրէր մեղիկ եւ դիւքիչ հոտ,
Վայրկեանն էր անոյշ : գիշերն էր մաղանս .
Յակամայս դպան միմեանց շրթունքներ,
Կոյսն զգաց յայնժամ թէ համբոյրն է սեր :

ՕՐՀՆԵԱ՝ ՏԷՐ

Դու որ ամեն սեւ սքեմ ու խաղիախ,
Բայց կրես հոգի հեզ եւ անխարդախ,
Մեր սարսամ հոգին զոր մուք է պատեր,
Օրհնեա՛ Տէր:

Քո տեսն արտաքին է զծուծ՝ համես,
Բայց վեհ բուխ ինձ երբ փայլուն զգես՝
Սաղարարս հազած, արձակես շեշեր՝
Օրհնեա՛ Տէր:

Խեղճ պանդուխտ, չունիս ոչնակ՝ ոչ արտ,
Բայց երբ աղօթես՝ մեր սիրեն է հանդարտ .
Հա՛պա մեր ամուլ այգին եւ արտեր,
Օրհնեա՛ Տէր:

Երբ երգես աղու՝ պատեալ ի շուրջառ,
Խնկով հալուէիւ կր շարժես բուրվառ՝
Յուզուելով գոչէ ըմբոսն անարբեր,
Օրհնեա՛ Տէր:

Տգէս ես յանախ, բայց մեզի համար
Քո պահպանիչն է անույշ մրխիբար .
Հիւանդն ալ որուն հարիկն է հատեր,
Օրհնեա՛ Տէր:

Դու գերեզմանաց խոր ուրուական,
Բայց ի տաճարին հրեշտակ ցնծութեան,
Երբ ծրնի մանուկ, երբու մեռնի ծեր,
Օրհնեա՛ Տէր:

Ապրուս ալ չունիս եւ Ասուած գաղտնիկ
Ձեզ կերակրէ զերդ լեռան ննկուկ,
Ե՛կ, հիւր Ասուծոյ եւ զտեղան մեր,
Օրհնեա՛ Տէր:

Քեզի տուած է կապել արձակել
Մեր նակասագրին սեւ կամ ոսկի թել,
Արդ հարսին՝ փեսին՝ սիրավառ արտեր,
Օրհնեա՛ Տէր:

Ես որչափ յարգեմ քո նակաս վրտիս
Բայց լի հաւատով, Տէրտէր պարգավիս,
Դի՛ր ձեռքդ նակսիս զոր փորեն վետեր,
Օրհնեա՛ Տէր:

Ունիս գերագոյն պաշտօն հոգեւոր՝
Իսկ աշխարհային կեանքէն բաժին չոր .
Գանձանակ բռնած երբ հայցես նուէր,
Օրհնեա՛ Տէր:

Դու պարտիս ծածուկ լսել եւ մոռնալ
Բիւր ու սեւ մեղքեր . գող կեղծաւորն ալ
Չոր դու լաւ նանչնաս՝ բայց այլ՛ չեն գիտեր,
Օրհնեա՛ Տէր:

Այսօր գրկանաց անուշտ փոխաբէն
Պիտի ընդունիս դու վարձք ի շօրէն .
Արդ ուժով երգէ, զափկն է եկեր,
Օրհնեա՛ Տէր:

Գարուն եկաւ, զձոր եւ սար՝
Վարդ ու յաւափի բրին հաւասար .
Գարուն եկաւ, տեսում արտի՝
Պայծառ արեւն ալ հաւտ ծայտի .
Մեղմիկ հովեր, դաշտեր կանաչ
Վսակներուն հեգիկ կարկաչ,
Թռչնոց գեղգեղ՝ աշխոյժ կախաւ,
Մեզ աւետեն՝ գարուն եկաւ .
Եւ դուք աղչկունք՝ հա՛պա հերիք
Թողլ ու տարսամ հոս դեգերիք .

Այսք ձեր նիւտ, սզգոյն նակաս
 Եւ աչք մարած ու սիրս վնաս.
 Երէ տաղսուկ հոգեր՝ ափսոս,
 Կաշկանդելով կապեն զիս հոս,
 Դուք ազաս էք, բրնէ՛ք երագ
 Կողի՛ Վոսփոր՝ Բրզըլ-Թօփրագ .
 Գացէ՛ք շնչել կրծով ամբողջ
 Օդն անտառաց զուս եւ առողջ .
 Գացէ՛ք վերայ մարգաց դալար
 Խայտալ կայրուել զլարբարբար .
 Ի մէջ հովսաց, ծառոց յրսուեր
 Մերք վազվուսել բրլուրն ի վեր,
 Ժայռէն կախուած՝ մերք սիրս ի բունդ
 Չափել աչօք զանեղն անդունդ .
 Հայիլ՝ հրճուիլ յսակ ալիս,
 Ասպասակել զա՛ցէք զազիս,
 Բաղել կեռաս կարմիր եւ զով՝
 Վայրի ծաղկանց փունջ կապելով .
 Գացէ՛ք եւ ես հոս ժբաջան՝
 Հանդարտ մտօք, ի լրուրբեան՝
 Պիտի հիւսեմ զողորիկ երգեր...
 Յասկուսելով ի՛նչ անհամբեր,
 Գացիմ աղջկունքն մի առ մի,
 Եւ ես յանկիւն պատրագամի
 Նսայ մենիկ՝ հնչեցրնել

Փորձելով հին քնարիս քել .
 Սակայն եղունկ, անուրջք, փափաք՝
 Ոչ եւս յուզեն միտքս ցամաք .
 Ոչ եւս գգուէ սիրոյ հրեշտակ,
 Կնճոտս նակսուս վարսն քայիտակ,
 Եւ ոչ արեւս ինքնին զեղուն
 Երգեր անոյ՛ք եւ եռանդուն...
 Դարձէ՛ք աղջկունք, դարձէ՛ք վաղվաղ .
 Չեր աշխոյժ երգ. պար եւ ծիծաղ,
 Չեր խօլ քրքիջ, կասակ, ժրխոր
 Լոկ ներշնչեն ինձ ե՛րանդ նոր.
 Չեր մօտ միայն սիրքս սրովէ
 Եւ ձեր ճշշճշ զիս քսփովէ .
 Դարձէ՛ք եւ իմ սրտում արտի
 Յայնժամ արեւն ալ հաւտ ծպտի .

Խ Ն Դ Ա Ն Ք Յ Է Լ Ա Ն Ք

Հին մէկ իմաստուն կուլար անդադար ,
Այլ իմաստուն մ'ալ շարունակ խնդար .
Երկուքն ալ ունին հրեօտանք եւ պատճանք ,
Խնդանքն քէ լանք :

Շիք հագուած սրնանկ մեծ մեծ կը ջարդէ
Թէ ազնուական՝ քէ հարուստ մարդ է .
Ճոխ օծիս մ'ունել կ'ընէ փորձ ու ջանք ,
Խնդանքն քէ լանք :

Վերջէն հարսցած այն հպարտ չեստ՝
Հին բարեկամաց դարձրնէ զերես .
Իշխանաց միայն այ խունկ եւ յարգանք ,
Խնդանքն քէ լանք :

Նորասիրութիւն՝ վերքն է այս դարուն ,
Մասաղ հարս փեսայ գիրար կը թողուն ,
Եւ ամուսնանան ցնդած սիրականք ,
Խնդանքն քէ լանք :

Հիւանդ կտրիկը որ զօղին՝ ափսոսն ,
Ջափազանց սիրէ , կը պարծի զբազոս
Միտք զուարթ սօնել եւ կարնել զիւր կեանք ,
Խնդանքն քէ լանք :

Ծերերը Նարեկ կարդան քրնանան ,
Տղայք ընթեռնուն Ջօլային Նանան .
Ասոնք են միքէ՞ մեր գրոց պարծանք ,
Խնդանքն քէ լանք :

Գթասիրտ մարդը՝ բժեկաց համար
Հիւանդ մ'է ջղոտ՝ սեսակ մը յիմար ,
Բայց իրենք զերծ են այս ախտէն . . . զարմանք .
Խնդանքն քէ լանք :

Եթէ հին գրագէտք էին վարժապետ,
Արդի հեղինակք են մէկ մէկ ասպետ՝
Շրուայլոյ միմեանց փայլուն ամականք,
Խնդումք քէ լանք:

Է՛հ երջանկութիւն՝ քէ կայ արդարեւ,
Այն ալ գոհ զուարք սրտի է պարգեւ.
Թո՛ղ լան նախանձոսք, կեցցե՛ն բարեկենդանք
Երգենք խնդանք:

Գողտիկ պոքոսիկ՝
Խարտեա խառնոսիկ,
Շնիկ բաղդաւոր,
Ունիս մէկ աղւոր
Տիրուհի կնուռ՝
Աչքերով անուռ .
Պարոնայք շեղ՝
Գեղուն կամ զգեղ,
Նախանձով՝ քանի՛
Տան էեզ երանի:

Շնիկ դու աղւոր,
 Նախուն՝ գիսաւոր,
 Տիրուհւոյդ մօտիկ
 Ընես միտս տիտիկ,
 Առաքինութեան
 Նորա պահապան .
 Խելացի՝ արքուն,
 Միտս պատրաստես դուն
 Յասկոսել քեթես,
 Կայքոել ի բիւր ձեւ,
 Քծնիլ ոլորուն,
 Կոսրսուիլ սիրուն.
 Նորա մէկ նրբան
 Է քեզ բաւական .
 Եւ մէկ ակնարկէն
 Զգածուիս մէկէն.
 Եւ նա գուրգուրայ,
 Գողայ քո վերայ,
 Մասամբ վարդաբոյն
 Գգուէ քեզ իսկոյն .
 Որչափ երջանիկ
 Ես՝ չկնաղ ճնիկ,
 Եւ ի՞նչ անձկանօք
 Կր ցանկան արդեօք՝
 Շքեղ պարուններ

Ըլլալ քեզ բնկեր :
 Վա՛յ քէ ձեռք մ'օսար
 Յանդգնի յիմար՝
 Տիրուհւոյդ մէկ քել՝
 Մէկ մազք շոյել .
 Աչքեղ ժայթքես հուր,
 Ակոյալովդ ալ սուր
 Հարուածես պատճես
 Զինքն անմիջապէս :
 Քաջասիրտ՝ ուշիմ
 Եւ հաւասարիմ
 Զանիցրդ համար՝
 Ընդունիս հազար
 Գգունք եւ համբոյր՝
 Շրթամբ վարդաբոյր .
 Ո՛րչափ բաղդաւոր
 Ես՝ ճնիկ աղւոր .
 Եւ կողկողագին
 Ինչպէ՛ս փափագին
 Պարոնայք ճեղ
 Ու շատ հանճարեղ՝
 Տիրուհւոյդ սիրուն
 Կոչուիլ պզտիկ շուն :

Ս Ի Ր Յ Պ Ա Յ Ք Ա Ր

Գարնան արևու մ'եր գրուարթուն,
Հոգիս՝ կէս փուն եւ կէս արթուն
Հեօժ երազոց մէջ յուլաբար,
Մինչ կորորուէր եւ կը ծրփար,
Պարտիզին մէջ եւ բսուէր
Պատու հանիս՝ շունկ մ'իբրեւ
Բախումն ոսոց՝ յանկարծ դրպաւ
Սկանչներուս, եւ ըստապաւ
Վեր ցատկեցի ու սիրս վրդով՝
Զգոյ՛ց գգոյ՛ց, դողդոջ մասով
Վարագուրին ժողվեցի ծայր,
Քրննեցի դուրսն ի վեր ի վայր՝

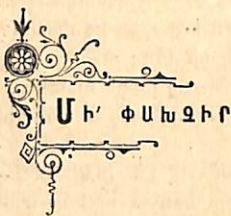
Պարտիզին դուռ բողուած էր բաց,
Թերեւս հոյժէն ճօնար կամաց .
Բայց օղն հանդարտ, լուռ էր հողմիկ,
Տերեւ մ'ալ ոչ շարժէր մեղմիկ .
Վարդ ամպերէն լոյս կը մաղուէր,
Եւ հապնեպով խոյս տար բսուէր .
Սակայն մուրն էր քանձար առաւել
Ծառոց ներքեւ՝ ուր նճարել
Կրցի հազիւ աղօժ քրփոք՝
Երկու հիւրեր ինձ անձանօք
Որք շարժելով ոտքեր քեւեր՝
Պատկերէին չհնազ ձեւեր .
Մերք զատուէին, մերք գգուանձով
Դարձեալ գային իրարու փով,
Մըմնչէին անուշ եւ ցած
Հառ աչներով . եւ զարմացած
Դիտէի զայս սիրուն տեսիլ .
Կը լսէի իրենց խօսիլ
Եւ իրենց ձայն որոշակի՝
Որ նմանէր հեղ վրտակի
Պայծառ արեաց կարկաչելուն .
Բայց ոչ իրենց ցեղին լեզուն,
Իրենց հարտար նառ ու ներքող
Ըմբռնելու էի կարող .
Այս հիւրերէն մին որ լօղիկ

Ունէր ներմակ, կոյս մ'եր գողտիկ,
Գիրուկ, փափուկ լու կրքուած
Ջի նազ կ'ընէր միտ աւօրիսած .
Միւսն աւելի կրակոս՝ աւխոյծ,
Նշանածն էր, նախանձոս յոյծ
Որ տոչոտեալ բուռն սիրով՝
Պատէր անտուտ սրտին գորով .
Նկարագրէր հոգւոյն վշտեր .
Մերք խոխոսավիզ կը գանգատէր ,
Կը պաղատէր մերք տողոտոր
Որ կոյսն ընէ սիրոյն հաղորդ :
Ես հասկըցայ միայն յայնժամ
Թէ հիւրերուն այս անգամ՝
Ժամադրութեանն էր ասպարէզ
Իմ ամայի լռիկ պարտէզ ,
Եւ պահուրսած ծառերուն տակ՝
Անառակներն հոս համարձակ՝
Յանախա սային սիրոյ պայտար :
Կոյսը խորհէր եւ քաջ զգար
Իւր ընկերին ցաւն ու կսկիծ,
Դէմքը ծածկէր թելովն ամբիծ .
Սէր բուրէին եւ իւր աչքեր
Քայքայ դողողալար եւ ամաչէր :
Միւսն անհամբեր, յանդուգն՝ ըմբոս ,
Դառնայր իւր տուրջն որոտնդոս .

Ո՞ն որչափ այն վայրկեանն էր հետս՝
Երբ գողացաւ կուսին պարկետ
Ջերմ եւ անուտ համբոյր հազար .
Քայքայ շարժելով խենթութեւլար
Նա՛ր քանկազին իմ մէկ ծաղիկ
Կոտրեց՝ նզուկն ոտնակոխիկ...
Անհուն եղաւ սրտս մորմոխ ,
Ա՛լ չկրցի մնալ անհոգ .
Պատուհանը բացի ուժոյնն ,
Արձակելով կանչ մ'անագին .

• • • • •
Եւ սարսափած՝ երկինքն ի վեր
Թրոտան երկչոտ այն սաստակներ .

Մի՛ փախչիր ո՛վ կոյս... քէ ոսբոյ բոպիկ,
 Եւ քէ ձիւնաբոյր կուրծոյ է բացխփիկ,
 Կոյս, մի՛ կարմրբիր... կէսհագուած այդպէս՝
 Դու գողօր աւելի եւ հրապուրիչ ես:

Ոչ այնքան չքնաղ է վարդին տեսիլ
 Չոր փքքեցրնէ զուարթուն Ապրիլ .
 Ընդ ամբիծ գեղ եո՛ իմ հետաքրքիր
 Մուսայն հիացաւ... ո՛վ կոյս, մի՛ փախչիր:

Նման այն աստղին որ ի մուր կամար
 Գձէ ոսկի հետք, բո՛ղ իմ վեհամար
 Մրհա մէջ ծագէ ծաւի աչքիդ լոյս .
 Ձքնաղ ես այդպէս, մի՛ փախչիր, ո՛վ կոյս:

Ոչ ծաղիկ պէտք է մագերուդ օղ օղ,
 Փափկիկ ուտեուդ ոչ ոսկեհիւս ֆող՝
 Վարդի հոտ բուրեն շքունեդ ալ կարմիր,
 Ձքնաղ ես այդպէս, ո՛վ կոյս, մի՛ փախչիր:

Իբր ամառնային երկին պարզ՝ յսակ,
 Թփոց մէջ պահուած իբրեւ ջինջ վսակ,
 Հոգիդ է մաքուր՝ ուր ծրլին յոյս՝ սէր,
 Եւ զոր որտեն դեռ անոյշ երգեր:

Բայց եթէ խեղդեն զայն կրէր անասնձ,
 Եթէ օր մը զայն խածնէ սեւ նախանձ,
 Քո անմեղուքեան ծաղիկն ալ մոխիր
 Դառնայ խամբելով, այն ասեն... փախի՛ր:

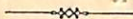
Երբոր էի դեռ յիմ կենաց գարուն՝
 ճակասս իմ արլով անուշ հովերուն ,
 Ի՞նչ աշխարհ շեշիւ երգէի կայտառ ,
 Չերդ վայրի բուշուն սիրէի զանհատ ,
 Ասպասակէի լեռն ու ձոր խիզախ ,
 Բաժակ ի ձեռին մրցէի յանախ ,
 Անհոգ եւ զրարք սօնելով զտը ,
 Ծաղրելով զբաղդն երբ զիս հարածէր .
 Ոչ նախանձէի մեծասան փառքին ,
 Եւ ոչ փորձէր զիս ազահին ոսկին .

Այլ բռչրտելով աստերուն վերել՝
 Ես լոկ քաղէի ծաղիկ ու տերել ,
 Ես միշտ երգէի մայիս եւ գարուն
 Եւ հոգիս՝ չայի կարմիր վարդերուն :
 Բայց ափսո՛ս կարն է մեր կենաց մայիս ,
 Սոխակն ալ երգէ հազիւ մէկ ամիս :
 Թէ իմ հրեւումաց թրուա խօլ երամ ,
 Յիշատակներովն ես դեռ շատանամ .
 Մանկական խոհեր՝ յոյսեր վերսին
 Հոյլ հոյլ ամպերուն մէջէն ինձ ժպտին .
 Եւ սրտիս կայծեր՝ զարնան հովերէն
 Դարձեալ կարծարժին եւ խունկեր բուրեն .
 Նրազեմ հոգւոյս հետ մունչ՝ կամացուկ ,
 Վարդերը սիրեմ եւ զգուեմ ծածուկ ,
 Եւ երբ զիմ մասներ խոցոսէ սուր փուշ ,
 Երգերուս խառնեմ արցունքներ անուշ :

2 MAR 2013

Յ Ա Ն Կ

Սապատողն	3
Գարնան թռչունք	21
Զառակ վերջ դարու	24
Խեղճ Մըկո	28
Թուխ եւ ճերմակ ամպեր	31
Սեւ հարսը	35
Կասակ արեւուն	40
Բընալը	43
Սգաւորն	45
Պատշգամիս ծաղիկներ	48
Զատիկ	50
Միացեալին պարահանդէս	52
Մեր աղջկունք	55
Տարակոյս	58
Օրհնեա՛ Տէր	60
Հին քնարս	63
Խնդանք թէ լանք	66
Շնիկ բաղդաւոր	69
Սիրոյ պայքար	72
Մի փախչիւր	76
Հրճուանք արփս	78

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0568337

504

487

3

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه طبع اولمشدر

2357